

Harmaan talouden torjuntavelvoitteet

1 Ehtojen sisältyminen sopimukseen

Tässä asiakirjassa määritellyt oikeudet ja velvollisuudet sisältyvät olennaisena osana osapuolten väliseen rakennuttamista koskevaan sopimukseen (jäljempänä Sopimus), jonka liitteeksi nämä sopimusehdot oheistetaan.

2 Määritelmät

Seuraaville termeille annetaan tässä liitteessä seuraavassa määritelty merkitys riippumatta siitä, esiintyvätkö ne tekstissä yksikössä vai monikossa:

Termi	Määritelmä
Tilaaaja	Tilaaajalla tarkoitetaan sitä yhteisöä, joka on Sopimuksen osapuolena ja joka toimii sopimussuhteessa rakennuttajana, rakennustyön tilaajana taikka muussa vastaavassa asemassa.
Pääurakoitsija	Pääurakoitsijalla tarkoitetaan Urakoitsijaa, joka on Sopimuksessa nimetty pääurakoitsijaksi ja joka toimii työturvallisuuslainsäädännössä tarkoitettuna rakennustyömaan päätoteuttajana.
Urakoitsija	Urakoitsijalla tarkoitetaan Pääurakoitsijan ja/tai Tilaaajan sopimuskumppania, joka voi olla ali- ja/tai sivu-urakoitsija. Urakoitsijan ja Pääurakoitsijan ja/tai Tilaaajan välinen Sopimus voidaan tehdä sivu- tai aliurakkasopimuksena tai muuna rakennuttamista koskevana sopimuksena
Lähetetty työntekijä	Lähetetyllä työntekijällä tarkoitetaan työntekijää, joka työskentelee tavallisesti muussa valtiossa kuin Suomessa, ja jonka toiseen valtioon sijoittunut työnantajana toimiva yritys työsuhteen kestäessä lähettää rajoitetuksi ajaksi työhön Suomeen. Lähettäminen voi perustua suomalaisen ja ulkomaalaisen yrityksen väliseen urakkasopimukseen tai työvoiman vuokraussopimukseen.

3 Pääurakoitsija

3.1 VastuuGroup -palvelu

Pääurakoitsija ja Urakoitsija ovat velvollisia omalla kustannuksellaan liittymään VastuuGroup- palvelun Luotettava Kumppani – ohjelmaan ja pysymään sen asiakkaana koko rakennushankkeen ajan. Pääurakoitsija on velvollinen huolehtimaan siitä, että se ja Urakoitsijat noudattavat VastuuGroupin Luotettava Kumppani – ohjelman ehtoja ja asiakkuuden mahdollisesti edellyttämällä tavalla myötävaikuttaa siihen, että sitä koskevat tiedot ovat helposti saatavilla.

Mikäli Pääurakoitsijan tai Urakoitsijan tilaajavastuulain (22.12.2006/1233) 5 §:n mukaisissa tiedoissa on joltain osin häiriömerkintä tai muu puute, Pääurakoitsijan on esitettävä Tilaaajalle Tilaaajan määrittelemät lisäselvitykset.

Mikäli tilaajavastuulain 5 §:ssä määriteltyjä tietoja ei Pääurakoitsijan tai Urakoitsijan osalta ole kokonaan tai osittain saatavilla Luotettava Kumppani –palvelun kautta, Pääurakoitsija sitoutuu toimittamaan Tilaajalle puuttuvat tiedot viipymättä.

3.2 Verovelkarekisteri

Pääurakoitsijan on selvitettävä, ovatko muut urakoitsijat ja alihankkijat merkitty verovelkarekisteriin. Mikäli yritys on rekisterissä, pääurakoitsija selvittää velan määrän ja neuvottelee Tilaajan kanssa ennen mahdollisen sopimuksen tekoa. Tilaaja edellyttää, että alihankkijat ovat tehneet verottajan kanssa maksusopimuksen, mikäli verovelkaa on enemmän kuin 500 euroa.

3.3 Työterveyshuolto

Projektinjohtourakoitsija pyytää alihankkijoilta selvityksen lakisääteisen työterveyshuollon järjestämisestä. Selvitys voi olla työterveyshuoltosopimus tai kirjallinen selvitys, josta ilmenee lakisääteisen työterveyshuollon järjestäminen.

3.4 Tapaturma- ja vastuuvakuutus

Projektinjohtourakoitsija pyytää alihankkijoilta selvityksen lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta ja Tilaajan vaatimasta vastuuvakuutuksesta. Selvitysten pitää olla kirjallisia.

4 Urakoitsijan käyttäminen ja ketjuttaminen

Pääurakoitsija ei voi luovuttaa urakkaa tai sen osia edelleen toiselle Urakoitsijalle ilman Tilaajan kirjallista suostumusta. Urakoiden ketjuttaminen tätä pidemmälle ei ole sallittua, ellei Tilaaja tapauskohtaisen harkinnan perusteella anna siihen erillistä kirjallista hyväksyntää.

Pääurakoitsijan Urakoitsijana toimivalla ulkomaisella yrityksellä ei ole kuitenkaan oikeutta luovuttaa omaa urakkaansa kenellekään.

Aliurakoitsijoina ei saa käyttää väilyhtiöitä.

5 Urakoitsijaketjun tiedot ja selvitykset

Pääurakoitsija on velvollinen huolehtimaan siitä, että kaikki sen Urakoitsijat liittyvät ennen urakasopimuksen solmimista VastuuGroupin Luotettava Kumppani – ohjelmaan, ja että Pääurakoitsija täyttää kaikki tilaajavastuulain mukaiset velvoitteensa suhteessa aliurakoitsijoihin, joihin se on itse sopimussuhteessa.

Lisäksi Pääurakoitsija on velvollinen huolehtimaan siitä, että kaikilla Urakoitsijoilla on sopimusperusteinen ja sanktioitu velvollisuus täyttää tilaajavastuulain mukaiset velvoitteet suhteessa niiden omiin mahdollisiin aliurakoitsijoihin. Tilaajavastuuseen kuuluvat asiakirjat tarkistetaan vähintään 2 kuukauden välein.

6 Urakoitsijaketjun muut tiedot ja selvitykset

Pääurakoitsija vastaa siitä, että Urakoitsijat ovat velvollisia ennen työn aloittamista

1. yksilöimään työmaalla työskentelevät, heidän palveluksessaan olevat työntekijät Pääurakoitsijalle sekä

2. antamaan Pääurakoitsijalle kirjallisen vakuutuksen, ettei aliurakoitsijaa edusta työmaalla tai muutoin liiketoimintakieltoon asetettu henkilö,
3. noudattamaan 1.7.2014 voimaan tulevia muutoksia verotusmenettelystä annettuun lakiin (L363/2013) ja työturvallisuuslakiin (L 364/2013).

7 Ulkomaiselta aliurakoitsijalta vaadittavat tiedot

Jos Pääurakoitsijan urakointisopimuksen sopimuspuolena toimii ulkomainen yritys, jolla on yritys- ja yhteisötietotunnus, Pääurakoitsijan on huolehdittava siitä, että aliurakoitsijana toimiva ulkomainen yritys toimittaa tilaajavastuulain 5 §:ssä tarkoitetut tiedot yrityksen kotimaan lainsäädännön mukaisella rekisteriotteella tai vastaavalla luotettavalla todistuksella. Tarvittavat selvitykset ja todistukset ovat:

- todistus yrityksen kuulumisesta ennakkoperintärekisteriin
- todistus yrityksen kuulumisesta työnantajarekisteriin
- todistus yrityksen arvonlisäverovelvollisuudesta
- kaupparekisteriote
- verovelkatodistus tai velan maksusuunnitelma
- todistus eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys erääntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskevasta maksusopimuksesta
- selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta ja keskeisistä työehdoista
- selvitys työterveyshuollon järjestämisestä
- selvitys, että kaikilla lähetetyillä työntekijöillä on voimassa olevat todistukset työntekijöiden sosiaaliturvan määräytymisestä ennen kuin nämä aloittavat työnteon
- todistus tapaturma- ja vastuuvakuutuksesta
- todistus tapaturmavakuutuksesta: EU-alueelta tulevilta A1 tai E101, kolmansista maista tulevien osalta vakuutus pitää tehdä Suomessa eli suomalainen todistus.

Todistusten aitous on pystyttävä toteamaan toimitetuista dokumenteista ilman se-
lonottajan omia lisäselvityksiä. Todistuksista on esitettävä suomenkieliset käännökset
siinä laajuudessa, että niiden keskeinen sisältö on todettavissa suomen kielellä.

Mikäli ulkomainen Urakoitsija on rekisteröinyt sivuliikkeen Suomessa tai se on rekis-
teröitynyt verovelvolliseksi Suomeen, aliurakoitsijan on toimitettava tilaajavastuulain
edellyttämät tiedot sekä Suomessa rekisteröityjen yksikköjen osalta Suomesta että
aliurakoitsijan kotimaasta.

Mitä kohdissa 6 ja 8 on todettu aliurakoitsijoilta vaadittavista selvityksistä ja heidän
hyväksyttämistään, soveltuu myös aliurakoitsijoina toimiviin ulkomaisiin yrityksiin.

8 Ali- tai sivu-urakoitsijoiden hyväksyttäminen

Ennen kunkin yksittäisen urakointisopimuksen solmimista Pääurakoitsijan on kirjalli-
sesti pyydettävä Tilaaajalta hyväksyntä kyseisen aliurakoitsijan käyttämiseen.

Tilaaaja pyrkii vastaamaan Pääurakoitsijan hyväksyntäpyyntöön viiden (5) arkipäivän
kuluttua siitä, kun Pääurakoitsija on suomalaisten Urakoitsijoiden osalta esittänyt luo-
tettavan selvityksen aliurakoitsijan kuulumisesta VastuuGroupin Luotettava Kumppani
-ohjelmaan.

Ulkomaisten Urakoitsijoiden osalta Tilaaajan on pyrittävä vastaamaan hyväksymis-
pyyntöön viiden (5) arkipäivän kuluttua siitä, kun Urakoitsija on esittänyt luotettavan
selvityksen kohdassa 7 mainituista tiedoista.

Tilaajalla on oikeus olla hyväksymättä niitä kotimaisia tai ulkomaisia Urakoitsijoita, joiden tilaajavastuutiedoissa on puutteita, todistusten aitoudesta ei voida saada varmuutta ja/tai todistuksia ei olennaisilta osin ole käännetty suomeksi tai on muuten aiheetta epäillä, ettei alirakoitsija pysty huolehtimaan tai aio huolehtia yhteiskunnallisista velvoitteistaan kuten veroista tai sopimuspalkoista.

9 Lähetetyn työntekijän työsuhteen ehdot

Pääurakoitsijan ja tämän alirakoitsijoiden on noudattava lähetettyjen työntekijöiden osalta lähetettyjä työntekijöitä koskevassa laissa (9.12.1999/1146, tai ko. lain uudemmaa kirjausta) säädettyjä vähimmäistyöehtoja lähetettyihin työntekijöihinsä.

Urakoitsijan ja tämän mahdollisten alirakoitsijoiden tulee edellä olevan perusteella muun muassa ottaa huomioon seuraavat säännökset:

Suomeen lähetetyn työntekijän työ sopimukseen on sovellettava tiettyjä Suomen lain säännöksiä ja määräyksiä siltä osin kuin ne ovat työntekijän kannalta edullisempia kuin työntekijään muutoin sovellettavaksi tulevat säännökset.

Lähetetyn työntekijän vähimmäispalkkana pidetään työ sopimuslaissa tarkoitetun yleissitovan työehtosopimuksen perusteella määräytyvää vastiketta. Rakennusurakoissa yleissitova työehtosopimus on kulloinkin voimassa oleva Rakennusalan työehtosopimus ja Rakennusalan toimihenkilöiden työehtosopimus.

Lähetettyjen työntekijöiden työterveyshuolto on järjestettävä lainmukaisesti.

Urakoitsijan tulee varmistaa, että kaikilla alihankkijoiden lähetetyillä työntekijöillä on työn alkamispäivänä voimassa olevat todistukset sosiaaliturvan määräytymisestä (A1-todistus). Työn aloittamispäivän jälkeen tulevien uusien työntekijöiden todistusten toimitusvelvollisuus on ulkomaisella sopimuskumppanilla ja urakoitsija valvoo, että todistukset toimitetaan. Tämä kirjataan ehtona sopimukseen.

Urakoitsijalla on jatkuva velvoite varmistua siitä, että sopimuskumppanin lähetetyillä työntekijöillä on voimassa olevat todistukset sosiaaliturvan määräytymisestä.

10 Kielto käyttää liiketoimintakiellossa olevia henkilöitä

Pääurakoitsija on velvollinen valvomaan, ettei siihen sopimussuhteessa olevissa tai sen alirakointiketjussa toimivissa yrityksissä toimi johto- ja hallintotehtävissä tai suoraan tai epäsuorasti käytä määräysvaltaa henkilöitä, jotka ovat liiketoimintakiellossa.

Mikäli Pääurakoitsijan sopimussuhteissa tai Pääurakoitsijan alihankintaketjussa havaitaan yrityksiä tai on Urakoitsija, joita edustaa liiketoimintakiellossa oleva henkilö, Pääurakoitsija on velvollinen poistamaan tällaiset yritykset edustajineen välittömästi työkohteesta.

11 Veronumero, henkilötunnisteet ja kulkuluvat

Pääurakoitsija vastaa henkilötunnisteiden ja työmaan kulkulupien hallinnoinnista ja niiden käytön valvonnasta työmaalla. Pääurakoitsija on lisäksi vastuussa työmaan kulkulupien myöntämisestä.

Pääurakoitsijan on huolehdittava siitä, että jokaisella rakennustyömaalla työskentelevällä on työmaalla liikkueessaan näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste, josta on käytävä ilmi, onko työmaalla työskentelevä työsuhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työnsuorittaja, sekä mainittava henkilön nimi, veronumero ja, mikäli kyse ei ole itsenäisestä työnsuorittajasta, työnantajan nimi.

Kaikkien työmaalla toimivien Urakoitsijoiden on otettava veronumero käyttöön niiden työntekijöiden osalta, joille veronumero on jo annettu. Veronumeron täysimääräinen käyttöönotto toteutetaan siten kuin lainsäädännössä edellytetään.

Pääurakoitsijan on ylläpidettävä kulkulupaluetteloja, johon on merkittävä ainakin työntekijän nimi, syntymäaika, veronumero, ulkomaisen työntekijän työnteko-oikeuden peruste, työnantaja, työnantajan yritystunnus, luvan voimassaoloaika sekä päättyneen kulkuluvan palautuspäivä. Työmaan kulkulupaluettelon on oltava sähköisessä muodossa.

Pääurakoitsija on velvollinen huolehtimaan, että työmaalla on esillä vertailu aliurakoitsija- ja kulkulupaluetteloista sekä urakoitsijoiden välisiä sopimussuhteita kuvaava kaavio.

Jokaisen Urakoitsijan on ilmoitettava ennen työvaiheen aloittamista omien ja alihankkijoidensa työmaalla työskentelevien työntekijöiden nimet ja syntymäajat Pääurakoitsijalle työmaalla tarvittavien kulkulupien myöntämiseksi.

Suomessa työskentelevillä ulkomaalaisilla on oltava suomalainen eläkevakuutus tai voimassa oleva EIO1- tai A1-todistus ennen kuin kulkulupa voidaan myöntää. EU:n ulkopuolisten kansalaisten osalta on lisäksi osoitettava, että heillä on voimassa oleva työ lupa ennen kuin kulkulupa voidaan myöntää.

Pääurakoitsijan on poistettava välittömästi työmaalta henkilöt, jotka rikkovat määräystä kuvallisten tunnisteiden ja kulkulupien käytöstä. Tilaajalla on oikeus periä Urakoitsijalta 200 euroa sopimussakkoa jokaisen puuttuvan tunnisteiden tai kulkuluvan osalta.

12 Työskentely työajan ulkopuolella ja viikonloppuisin

Työskentely normaalin työajan ulkopuolella ja viikonloppuisin on kiellettyä ilman Tilaajan kirjallisesti antamaa lupaa. Mikäli lupa työskentelylle normaalityöajan ulkopuolelle on annettu, työ on suoritettava Pääurakoitsijan työnjohdon valvonnassa. Tällöin on erityisesti valvottava hankekohtaisten kuvallisten henkilötunnisteiden ja kulkulupien käyttöä luvattoman työvoiman käytön estämiseksi.

13 Urakoitsija-, työntekijä- ja hankintatietojen ilmoittaminen ja säilyttäminen

Pääurakoitsijan on ilmoitettava solmimiensa urakkasopimusten, palveluiden ja hankintojen tiedot (mm. yrityksille maksetut työntekijöiden palkat ja vastikkeet) kuukausittain Verohallinnolle (Verohallinnon ohjeiden mukaisesti).

Pääurakoitsijan on edellytettävä omissa urakkasopimuksissaan, että myös kaikki Urakoitsijat ilmoittavat omien mahdollisten urakkasopimusten, yritysten ja työntekijöiden tiedot Verohallinnolle. Ilmoitusvastuu on Pääurakoitsijalla.

Pääurakoitsijan on lisäksi annettava loppukatselmuksessa rakennusvalvontaviranomaiselle ja rakennuttajalle Verohallinnon antama todistus siitä, että hän on täyttänyt tiedonantovelvollisuutensa.

14 Sanktiot

14.1 Sopimuksenvastaisista urakkasopimuksista aiheutuvat sanktiot

Mikäli urakkasuorituksia on ketjutettu kohdan 4 vastaisesti ilman Tilaajan kirjallista hyväksyntää tai urakointisopimus on tehty sopimuskumppanin kanssa, jota ei ole hyväksytetty Tilaajalla kohdassa 8 määritellyllä tavalla, Tilaajalla on oikeus vaatia, että Pääurakoitsijan on purettava sopimuksenvastaisesti tehty urakkasopimus välittömästi sekä poistettava ko. Urakoitsija työntekijöineen työmaalta välittömästi.

Pääurakoitsija on tällöin velvollinen korvaamaan sopimusrikkomuksesta aiheutuneet vahingot täysimääräisesti Tilaajalle. Pääurakoitsija on lisäksi velvollinen maksamaan Tilaajalle sopimussakkoa 0,05 % Tilaajan ja Pääurakoitsijan välisen sopimuksen arvonlisäverottomasta urakkasummasta kultakin työpäivältä, jonka aikana sopimuksenvastainen Urakoitsija on työskennellyt työmaalla.

14.2 Sopimussakko sopimuksenvastaisesta tai lainvastaisesta toiminnasta

Mikäli Pääurakoitsija tai Urakoitsija tai sen alihankintaketjuun kuuluva yritys tai henkilö rikkoo tai laiminlyö lainsäädännössä asetettuja tilaajavastuuta tai lähetettyjä työntekijöitä koskevia vastuita ja/tai tämän sopimusliitteen kohtien 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11 ja 12 mukaisia ehtoja, Pääurakoitsija on velvollinen maksamaan Tilaajalle sopimussakkoa seuraavasti:

1. Sopimussakon suuruus on joko 10 000 euroa yhtä laiminlyöntiä tai rikkomusta kohti tai 15 % laiminlyöntiin tai rikkomukseen osallisen alihankkijan aliurakan kokonaisarvosta.
2. Sopimussakon määräytymisen perusteena sovelletaan suurempaan sopimussakoon johtavaa määrittäytapaa.
3. Pääurakoitsija on velvollinen esittämään Tilaajalle aliurakkasopimuksensa ja muut selvitykset siinä laajuudessa kuin sovitun vastikkeen määrän luotettava selvittäminen edellyttää.

Pääurakoitsijan ja Urakoitsijan on lisäksi välittömästi poistettava rikkomuksen tai laiminlyönnin kohteena olevat työntekijät ja/tai siihen osalliset yritykset työmaalta.

Mikäli Pääurakoitsijan on katsottava toimineen huolellisesti tai hänen toimintansa osoittaa vain hyvin lievää huolimattomuutta, voidaan sopimussakon määrää kohtuullistaa. Sopimussakon määrä on tällöinkin vähintään 75 % alakohtien 1-2 mukaisesti määräytyvästä sopimussakosta.

Sopimussakon määrää ei vähennä mahdollinen viranomaisen Pääurakoitsijalle määräämä laiminlyöntimaksu tilaajavastuulain mukaisten velvollisuuksien laiminlyönnistä tai rikkomisesta.

Mikäli Tilaajalle aiheutuu tilaajavastuuta tai lähetettyjä työntekijöitä koskevien laillisten vastuiden rikkomisesta tai laiminlyönnistä taikka tämän sopimusliitteen kohtien 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11 ja 12 mukaisten ehtojen rikkomisesta vahinko, joka määrältään ylittää sopimussakon määrän, Pääurakoitsija on velvollinen täysimääräisesti korvaamaan aiheutuneen vahingon Tilaajalle. Pääurakoitsija ei ole kuitenkaan velvollinen korvaamaan Tilaajalle rikkomuksesta tai laiminlyönnistä aiheutuneita tulonmenetyksiä, mikäli Pääurakoitsija tai Urakoitsija tai näiden alihankintaketjuun kuulunut ei ole toiminut tahallisesti tai törkeän huolimattomasti.

Mikäli Pääurakoitsijaan tai Urakoitsijaan tai näiden alihankintaketjuun kuuluvaan yritykseen kohdistuvien, tilaajavastuuta tai lähetettyjä työntekijöitä koskevien laiminlyöntiepäilyjen tai jo todetun rikkomuksen seurauksena työmaa saarretaan tai joutuu lakan kohteeksi ja työt häiriintyvät tai tulevat pysäytetyksi, sovelletaan YSE 20.3 §:ää.

Pääurakoitsija on tällöin velvollinen korvaamaan Tilaajalle ne vahingot (lisäkustannukset), joita Tilaajalle tai tämän muille sopimuskumppaneille on aiheutunut töiden häiriintymisestä tai pysähtymisestä. Mikäli rikkomuksen tai laiminlyönnin katsotaan olevan käsillä, sovelletaan edellä mainittua sopimussakkoehdotta sekä em. velvollisuutta täysimääräisesti korvata Pääurakoitsijalle aiheutuneet vahingot.

14.3 Erityisiä vaatimuksia

Ilmarinen ei hyväksy minkäänlaista työperäistä hyväksikäyttöä tai pakkotyötä omista hankintaketjuissaan. Pääurakoitsijalla tulee olla käytössään menettelyt, joilla se varmistaa, että tuotteiden ja palveluiden toimitusketjussa, mahdolliset alihankkijat ja raaka-ainehankinnat mukaan lukien, noudatetaan kohdemaan lakeja ja työehtosopimuksia sekä kansainvälisiä ihmisoikeuksia ja työelämän vähimmäisnormeja.

Työntekijöitä on kohdeltava tasapuolisesti. Suomessa palkatut ulkomaalaiset työntekijät työskentelevät sellaisissa palkka- ja työolosuhteissa, jotka eivät ole huonommat kuin yleiset Suomessa työmarkkinoilla vallitsevat olosuhteet.

Työntekijöillä on voimassa olevat työntekoon oikeuttavat luvat.

Työntekijöille on maksettava vähintään lain mukaista palkkaa ja ylityöstä on maksettava korkeampaa palkkaa, vähintään kansallisen lainsäädännön mukaan.

Työntekijöille on tarjottava turvallinen työympäristö eikä häirintää tule sallia.

Työn aloittamisikä ei saa olla alempi kuin mitä kansallinen lainsäädäntö ja ILO:n työelämän alaikäraja koskevat säännöt (ILO 138) edellyttävät.

Työsuhteen tulee perustua vapaaehtoisuuteen, työntekijöiltä ei saa vaatia panttia, työnvälitysmaksuja tai muita vakuuksia vastineeksi työsuhteesta. Työntekijöillä tulee olla vapaus poistua työpaikalta työvuoronsa päätyttyä.

Työntekijöillä on oikeus muodostaa yhdistyksiä ja kuulua ammattiliittoon.

Kaikkia työntekijöitä on tiedotettu yleisistä työehdoista ennen työn aloittamista.

Pääurakoitsijan tulee tarkistaa säännöllisesti tilaajavastuulain edellyttämät tiedot sopimuskumppaneistaan.

Pääurakoitsijan on pyydettäessä pystyttävä osoittamaan, että edellä mainittuja vaatimuksia on noudatettu. Ilmarisella on oikeus teettää kolmannen osapuolen auditointi tai ottaa yhteyttä pääurakoitsijan ja sen alihankkijan työntekijöihin ilman ennakoilmoitusta saadakseen tietoa siitä, että pää- ja alihankkijat noudattavat niille asetettuja sosiaalista vastuuta koskevia vaatimuksia.

15 Työntekijöiden oikeudenmukainen kohtelu

Yritys ei hyväksy minkäänlaista työperäistä hyväksikäyttöä tai pakkotyötä omissa hankintaketjuissaan. Toimittajalla tulee olla käytössään menettelyt, joilla se varmistaa, että tuotteiden ja palveluiden toimitusketjussa, mahdolliset alihankkijat ja raaka-ainehankinnat mukaan lukien, noudatetaan kohdemaan lakeja ja työehtosopimuksia sekä kansainvälisiä ihmisoikeuksia ja työelämän vähimmäisnormeja.

Työntekijöitä on kohdeltava tasapuolisesti. Suomessa palkatut ulkomaalaiset työntekijät työskentelevät sellaisissa palkka- ja työolosuhteissa, jotka eivät ole huonommat kuin yleiset Suomessa työmarkkinoilla vallitsevat olosuhteet.

Työntekijöillä on voimassa olevat työntekoon oikeuttavat luvat.

Työntekijöille on maksettava vähintään lain mukaista palkkaa ja ylityöstä on maksettava korkeampaa palkkaa, vähintään kansallisen lainsäädännön mukaan.

Työntekijöille on tarjottava turvallinen työympäristö eikä häirintää tule sallia.

Työn aloittamisikä ei saa olla alempi kuin mitä kansallinen lainsäädäntö ja ILO:n työelämän alaikäraja koskevat säännöt (ILO 138) edellyttävät.

Työsuhteen tulee perustua vapaaehtoisuuteen, työntekijöiltä ei saa vaatia panttia, työnvälitysmaksuja tai muita vakuuksia vastineeksi työsuhteesta. Työntekijöillä tulee olla vapaus poistua työpaikalta työvuoronsa päätyttyä.

Työntekijöillä on oikeus muodostaa yhdistyksiä ja kuulua ammattiliittoon.

Kaikkia työntekijöitä on tiedotettu yleisistä työehdoista ennen työn aloittamista.

Toimittajan tulee tarkistaa säännöllisesti tilaajavastuulain edellyttämät tiedot sopimus-kumppaneistaan.

Toimittajan on pyydettäessä pystyttävä osoittamaan, että edellä mainittuja vaatimuksia on noudatettu. Asiakkaalla on oikeus teettää kolmannen osapuolen auditointi tai ottaa yhteyttä toimittajan ja sen alihankkijan työntekijöihin ilman ennakoilmoitusta saadakseen tietoa siitä, että toimittaja noudattaa sille asetettuja sosiaalista vastuuta koskevia vaatimuksia.